

ભુતનો ભાઈ

એક ગામમાં બે ભાઈઓ રહેતા હતા. મોટાનું નામ પાંચો પટેલ અને નાનાનું નામ બાણો પટેલ કરીને હતું. પાંચા પટેલને નાનપણથી જ શહેરમાં જઈને સારા સારા માણસોમાં બેસવાની ટેવ પડી હતી, તેથી તે સંસાર વહેવારના કામમાં સારી રીતે કુશળ થયો હતો. બાણા પટેલને તો વગડા બકરામાં ચરાવવા જવાની ટેવ હતી તેથી તે બિચારાને સંસાર વહેવારની બાજુમાં મુદ્દલ ખબર ન હોતી. એક દિવસે જમીને સુતા પછી પાંચા પટેલે તે દિવસે ગામમાં બનેલી વાત પોતાની સ્ત્રી પાસે કહેવા માંડી. તે બધી વાત બાણા પટેલની ખાંચડીએ સાંભળી લીધી, અને પછી પોતાના બચ્ચાને કહ્યું. “ હાંબલ્યું કે

ની ! આ તમારા બાઇની ગામમાં કેવી વખાણ થાય છે! તે જે ચાર હારા માણસોમાં જન્મને જે હોછે, અને તમે તો આખો દિવસ વગડામાંહીં વ હો છો. માટેમારું કીંયુ માનીને તમે ગામમાં જાઓ તો ઠીક. ” ભાણાએ કહ્યું, “ હારું, કાલે હું ગામમાં જઈશ, અને ભાઈને વગડે મેલીશ. ” પછી બીજે દિવસે સવારના પહોરમાં ઊઠીને ભાણા પટેલે પાંચા પટેલને કહ્યું કે, ભાઈ તું વગડું જાજ તો હું ગામમાં જવાનો. આ સાંભળીને પાંચા પટેલે કહ્યું કે, તું જઈશ તો ખરો પણ ત્યાં કેવી રીતે બોલવું કેવી રીતે ચાલવું તે તને આવડશે કેમ? ભાણાએ કહ્યું કે, તે તો હું તારો ભાઈ છું કેની ? એ વાતની તારે જરાએ ફકર રાખવી નહીં. આ સાંભળીને પાંચાએ મનમાં વિચાર્યું કે, એની મરજી છે તો એ બન્ને જઈ આવે આપણે કોઈ વાતની ના ન

ધી. પછી ભાણા પટ્ટેસને કહ્યું, “ભલે તારે જ
વું હોય તો તું જા.” પછી ભાણા પટેલ ગામ
માં ગયો અને પાંચો પટેલ વગડામાં ગયો.

પાંચો પટેલ જ્યાં જઈને હમેશાં બેસતો
હતો તે જગા ભાણાએ જોઈ હતી તેથી તે તે
તરતજ ત્યાં ગયો. ત્યાં બે ચાર આળસુદાર માણુ
એ બેઠા હતા. ભાણા પટેલને આવતો જોઈને
તેઓ બોલી ઉઠ્યા, “ આવો, ભાણા પટેલ આ
વો ! આજે તો કાંઈ તમારા મોટાં પગ ! આ
સાંભળીને ભુતજેવો જંગળી ભાણો પટેલ બોલી
ઉઠ્યો, “ આવ્યા તે કાંઈ તમારા બાપાનું બાધું ! ”
પેલાતો ઝંખવાળા પડી ગયા, પણ તેઓ સારા
માણસ હોવાથી હશે, કહીને મુંગા બેઠા. પછી
પોતાના ભાઈની બેસવાની જગા ઊપર જઈને
ભાણો તો બેઠો. બીજા આવનાર હતા તે બધા
આવી બેઠા પછી એક જણે કાંઈ વાત કહેવા માં

ઠી, તેને વાત કહેતો સાંભળીને બાણા પટેલ બે
 થી ઊઠ્યો, “ રહો રહો ! મને વાત કહેવાદો. ”
 ખીજાઓએ વિચાર્યું કે નવો સવો આવ્યો છે
 તેથી એનેજ કહેવાદો, જોધએ કેવી વાત લા
 વ્યો છે. એમ વિચારીને કહ્યું, “ ઠીક છે કહો ”
 બાણા પટેલે કહ્યું, “ તમે માફ કરજો માનશો તો
 કહું. નહીં તો નથી કહેવાનો. ” તેઓએ ઊતર
 દીધો, “ બસે કહો. ” બાણા પટેલે કહ્યું, “ એ
 કે દીવસ કની તેહું વગડામાં ખેડો હતો ત્યાં આ
 કાઢમાં કુતરાં બહતાં મેં હાંભળ્યાં. ” ખીજા
 બધા, “ અરે બાણા પટેલ એ ગપ શું મારો છો?
 કોઈ દીવસ આકાશમાં કુતરાં બસતા સાંભળ્યા
 છે વાર? જરાવીચારીને બોલો, ” બાણા પટેલે
 કહ્યું, “ શું ત્યારે તમે માફ કરીએલું ખરું ની
 માણતા! ” ખીજાએ કહ્યું, “ ના, ના, અમે તો એને
 ખોટીવાત માનીએ છીએ. ” બાણા પટેલ “ હ્યો

ત્યારે તો હું આ ચાલ્યો. ” એમ કહીને તે ચાલતો થયો. સાંજના પાંચે પટેલ આવ્યો તેની આગલ બાણા પટેલે બધી વાત કહી સંભળાવી ને કહ્યું કે, કાલે તું જાજે હું મારે વગડામાં જઈશ. પાંચાએ કહ્યું, “ ભાઈ, તું તો એકદમ ગપ મારે એ કેમ ચાલશે. ” પછી બીજે દીવસે બાણા પટેલ તો પાછો વગડામાં ગયો પાંચે ગામમાં ગયો. ત્યાં પાંચાને બીજા પટેલેએ કહ્યું કે, કાલે તો તમારા ભાઈ રીસાઈ ગયા તેમને મનાવી લાવવા હતો. પાંચાએ કહ્યું, “ એ બીચારે તમારી આગલ વાત કહેતો હતો પણ તમે એને ખોટાવા ન દીધો ત્યારે એ શું સમજાવે. એ ખોલ્યો તે ખરું જ ખોલ્યો. ” બીજા-હું ! એ ખરું ખોલ્યો ! તમેજી હવે તો ગપ મારવા શીખ્યાછો. જાઓ મારા ભાઈ ! પાંચે-“જુઓ ભાઈ, એતો એમ બન્યું કે, એક ગરક પંખી કોઈ કુતરાના

અચ્ચાંને ઉચકી લઇને ઉડી ગયું હતું, તે અચ્ચાં
 અવાજ કરતાં હતા તેથી એ એમ સમજ્યો કે,
 આકાશમાં કુતરાં ભસે છે. ખીયારો બહુ ભાજો
 છે.” બાળ બધા-હા હા! એમજ હશે! છે બહુ
 ભાજો. સાંજના ઘેર આવી પાંચા પટેલે પોતાના
 બાઇનું કેતું ફેરવીને કહ્યું હતું તે પોતાની બાયડી
 આગળ કંઈ સંભળાત્યું. તે ભાણાની બાયડીએ
 સાંભળ્યું. પછી તેણે તે વાત પોતાના ધણીને કહી
 ને કહ્યું કે, તમે તો સાચું બોલ્યા હતા પણ તમ
 ને સમજાવતાં નહોં આવડ્યું તેથી તમારું કહ્યું
 તેઓએ માન્યું નહોં. હવે કાલે પણ તમેજ જ
 જો. આ સાંભળીને ભાણા પટેલે કહ્યું કે, લેને ત્યા
 રે કાલે હું જઈશ. પછી બીજો દીવસે સવારના
 પહોરમાં ઊઠીને તેણે પાંચાને કહ્યું કે. આજે તો
 ગામમાં હું જઈશ. પાંચાએ કહ્યું કે, તું જઈશ
 તો ખરો પણ તને ખાવતાં નહોં આવડે તેનું

કેમ. ભાણાએ કહ્યું કે, તારો ભાઈ છું તે કાંઈ પ
 શુ બોલી શકીશ. પાંચાએ કહ્યું કે, વાર ત્યારે જ
 ને. પછી પાંચો પટેલ વગડામાં ગયો. અને ભા
 ણો ગામમાં ગયો. રોજને ટેકાણે જઈને જુએછે
 તો બધા આવીને બેઠા હતા, તેઓએ ભાણા પ
 ટેલને આવતો જોઈને ‘આવો ભાણા પટેલ’ એ
 મ કહ્યું. આ સાંભળીને ભાણા પટેલે કહ્યું, “આ
 વ્યા તે કાંઈ તમારા ભાગાનું ખાધું.” હશે, એ
 મ કહીને તે લોકો મુગા બેઠા. પછી વાનગી પર
 થી વાત કહાડતાં ભાણા પટેલે કહ્યું, “હું વાત
 કહું, પણ તે માનડો?” બધાએ હા પાડી. ભાણા
 પટેલે કહ્યું, “એક દિવસકની તે એક ડાહ્યા મ
 શુદ્ધ દાતણ કરતાં કરતાં દાતણ આંખમાં મારી
 ને આંખ ફેડી નાખી.” બધા-ભાણા પટેલ !
 તમે તે ગપ મારો છો કે શું? એમ કહોકે કોઈ મુ
 રખે દાતણ કરતાં આંખ ફેડી નાખી તો તે મ

નાય, પણ તમે તો કહો છો, ડાહ્યા માણસે આં
 ખ ફેડી નાખી, તો તો અમે માનતા નથી. ”
 ભાણે પટેલ—નથી માનતા તો આ હું ચાલ્યો.
 તમારે જોઈએ તો માનો ને જોઈએ તો નમાનો.
 એમ કહીને ભાણે પટેલ તો ચાલ્યો થયો. પછી
 સાંજના પાંચે આવ્યો તેની પાસે ભાણેએ બધી
 વાત કહી સંભાળાવીને કહ્યું કે, તેઓ મારી વાત
 માનતા નથી તેથી તો હવે હું નહીં જાઉં, કાલે તું
 જાજે. પાંચાએ કહ્યું, ‘ ભાઈ, તું છેક જ ગપ હાં
 કે એટલે પછી તેઓ શું માને ? પણ શીકર ન
 હોં કાલે વાત ! પછી બીજે દિવસે રોજના ધારા
 પ્રમાણે પાંચે ગામમાં ગયો ત્યારે ત્યાં આવડે
 દહાડે બનેલી બધી વાત તેઓએ તેને કહી સં
 ભાળાવી. આ સાંભળીને પાંચાએ કહ્યું, “ અરે ભા
 ઇયો ! એની વાતનો બધી સાચી ! પણ એનું
 કહેવું તમે સમજ્યાં નહીં. એતો એમ હતું કે

આપણે જેમ દાતણ કુંરી રહીને પછી તેને ચીરી
 બેકરીએ છીએ, અને પછી એકથી એલ કાઢી
 નાખીએ છીએ અને બીજી હાથમાં રાખીએ છી
 એ તે એલ કાઢતી વખત આંખમાં લાગી ગઇ.
 અને તથી આંખ પુટી ગઇ. તમે કોઇ સમજ્યા ન
 હો.” બધા—“હા, હા, ભાઇ એમજ હશે.” બીજી
 કટલીક ગપ સપ હાંક્યાં પછી રોજને વખતે પાં
 ચો પટેલતો ઘેર આવ્યો. તે દીવસે બનેલીબધી
 વાત તેણે પૌતાની બાંયડીને કહી સંભળાવી. તે
 બધી બાણાની સ્ત્રીએ સાંભળી લીધી, અને જ્ય
 રે, બાણો આવ્યો ત્યારે તેને બધી વાત કહી.
 બાણાએ કહ્યું, “ઠીક છે ત્યારે કાલે હું જઈશ.”
 બીજે દિવસે ફરીને બાણાએ કહ્યું કે, આજે તો
 ગામમાં હું જઈશ. પાંચાએ કહ્યું, “ભાઇ તું જ
 ય તની તો ના નથી, પણ ત્યાં બોલે ત વિચારી
 ને બોલજે એટલે થયું.” બાણાએ કહ્યું, એ,

વાતની તારે જરાએ ચીંતા રાખવી નહીં.” પ
 છી બાણો ગામમાં ગયો. હમેશ ધારા ત્રમાણે
 તેઓએ તેને આવકાર દીધો, અને બાણાએ ત
 મારા બાનું કાંઈ ખાધું !’ કહીને જવાબ આ
 ય્યો. કેટલીક વાતો થયા પછી બાણા પટેલે ક
 હું, ‘હું એક વાત કહું તે માનહો ?’ બધા—
 ‘હા હા! માનીશું. કહો જોઈએ શું કહોછો.’ બા
 ણાએ કહ્યું, ‘એક દિવહકની તે હું વગડામાં
 મેઠો હતો ત્યાં એક માણસ દ્રાહ કાપતો હતો.
 તેજુ ધાડુ કાપતાં પોતાનું નાક કાપી નાખ્યું.’
 બધા—‘અરે જલ્દા માણસ, એમ તે કાંઈ બને.
 ધાસ કાપતાં નાક તે કેમ કાપી નાખે.’ બાણો—
 ‘ત્યારે શું તમે મારું કહ્યું નથી માનતા?’ બ
 ધા—‘ના, ના, અમે તે માની શકતા નથી.’
 આ સાંભળીને બાણો પટેલ તો ઉઠીને ચાલતો
 થયો. સાંજના જ્યારે પાંચો પટેલ ઘેર આવ્યો

ત્યારે તેણે બનેલી સઘળી વાત કહી સંભળાવી. પાંચાએ કહ્યું, “ભાઈ, તેં તો સારી પેઠે હાંક વા માંડી, તે કાંઈ ચાહે?” પછી બીજે દીવસે પાંચો પટેલ ગામમાં ગયો. વાત બિપરથી વાત નીકળતાં બીજાઓએ આગળે દીવસે બનેલી સઘળી વાત કહી સંભળાવી. આ સાંભળીને પાંચા પટેલે કહ્યું, “ભાઈઓ, એણે જે વાત કહી તે સાચી કહી ! એતો એમ હવું કે, નદીની બેખડમાં ઉમો રહીને તે માણસ કીનારા બિપર ઉમે હું વાસ કાપતો હતો. તે કાપતાં બિપરથી દાત રડું પડ્યું તેથી નાક કપાઈ ગયું.” બધા—“હા, હા, એમજ હશે.” પછી રોજને વખતે પાંચા એ ઘેર આવીને વાત કહી, પણ બાણાએ તો ખુલ્લે ખુલ્લી ના પાડી કે, હવે મારે ગામમાં જવું નથી. હું તો મારે વગડામાંજ જઈશ. અને તે દિવસથી પાંચો હમેશ ગામમાં અને બાણો પટે

હ વમણમાં જવાં લાગ્યો.

હવે એવું બન્યું કે, પાંચા પટેલની વહુ પોતાને પીએર ગઈ અને તેને બે ચાર મહીના થયા પછી બાણા પટેલની વહુએ પાંચાને કહ્યું કે, તમારા માણસને હવે બોલાવીલ્યો, “ ઠીક છે. પણ બે હું જઈશ તો વળી સગા સંબંધીઓને ત્યાં જમવા જવું પડશે તો વળી પંદર વિશ દિવસ રોકાવું પડશે, માટે બે લાણો જાય તો તે સ્વર્ગ આવે. ” પછી બાણા આગળ તેની ખાયડી એ વાત કરીને કહ્યું કે, તમે જાઓને ત્યાં જાનું પંદર વીશ દિવસ સુધી ખાવાનું મળશે. લાણા પટેલે જવાનું કમ્પ્લે કીધું. તેના પીએરનું ગામ પાંચ સાત ગાંઠી દુર હતું, ત્યાં જવાને લાણો નિકલ્યો. જતી વખતે તેને પાંચા પટેલે શિખામણ આપી હતી કે, ત્યાં વધારે બોલવું નહીં. કાંઈ પુછે તો તેનો જવાબ ‘હા’ અથવા

‘ના’ નો આપવો. બાણી પટેલ ‘ઠીક’ કરીને જ
વા નિકલ્યો. રસ્તે ચાલતાં તેણે વિચાર કીધો કે,
બાપએ તો હા કે ના જવાબ આપવાનું કહ્યું છે,
તેથી પહેલું શું બોલવું? પછી લાંબો વિચાર કરીને
પહેલા ‘હા’ અને પછી ‘ના’ બોલવું એવો
તેણે વિચાર કીધો. પછી તે તો ગામમાં જઈ
પહોંચ્યો. પાંચાના સસરાને ઘેર ગયો ત્યાં તો બાપ
ધાએ ‘આવો બાણી પટેલ, આવો બાણી પટેલ,
કહેવા માંડ્યું. બાણી પટેલે તો પહેલો જવાબ
આપ્યો. ‘હા’ પછી સસરાએ પુછ્યું, ‘તમારો
બાપ સારી પેઠે છેના.’

‘ના!’ બાણી પટેલે જવાબ આપ્યો.

‘કાંઈ કસર વધારે છે?’ સસરાએ પુછ્યું.

‘હા!’ બાણી પટેલ જવાબ આપ્યો.

‘કાંઈ સારા થવાની આશાએ? સસરાએ પુછ્યું.

‘ના!’ બાણી પટેલે જવાબ આપ્યો.

‘ત્યારે શું કામ યદ રેહ્યું ?’ સસરાએ ઉલ્લે
સવાલ પુછ્યો.

‘હા !’ ભાણા પટેલે જવાબ આપ્યો.

તરતજ બધાએ પોકો મુકવા માંડી અને
બાયડીઓએ રડવા કુટવા માંડ્યું. ભાણો પટેલ સ
મજ્યો કે એમનામાં એવાં રીત હશે તેથી એમ
કરેછે એમ જાણી પોતે પણ સાથે રડવા લાગ્યો.
તેના બાઇનો સસરા અને બીજા સમજ્યા કે,
પાંચા પટેલના મોતની ખબર કહેવા ભાણો આ
ગ્યોછે. પછી તેઓ બધા તલાવ ઉપર જઈને ના
હી આવ્યા અને પાંચા પટેલની બાયડીના વાલ
બાલ ઉતરાવીને વિધવા બનાવી દીધી. ભાણો
એ તો ‘રીત હશે’ એમ જાણીને જોયા કીધું. પ
છી જ્યારે બધા શાંત થયા ત્યારે ભાણા પટેલે
બાઇના સસરાને કહ્યું કે, હવે મારી બાબીને મા
રી સાથે મોકલો. આ સાંભળીને તેણે જવાબ

આપ્યો કે, હવે તો તમારી ભાભી રાંડી ઝેડે નહીં આવે. તમે તમારે જાઓ. આ સાંભળીને ભાણે પટેલ તો ચાલતો થયો. રસ્તામાં ચાલતાં વિચાર કરવા લાગ્યો કે, અરે, મારી ખા યડીતો કહેતી હતીકે, ત્યાં પંદર વિશ દહાડા ખાવાનું મળશે ને આતો ખાવાનું એ નમળ્યું અને ભાભી પણ રાંડી! એમ વિચાર કરતો કરતો તે ગામમાં આવી પુજો. પંચા પટેલે તેને તન્ત પાછો આવેલો જોઈને પુછ્યું, “કેમ, તારી ભાભી ક્યાં?” ભાણાએ જવાબ દીધો, ભાભી તો રાંડી! પંચો—“અરે મુરખા, હું બેઠે તારી ભાભી કેમ રાંડે!”

તું બેઠે ફધ્યા કેમ રાંડી?’ ભાણાએ જવાબ આપ્યો એમની ફધ રાંડી હશે તે, આ વખતે કહ્યું કે, તું તો જીવતો છે ત્યારે ફધ્યા કેમ રાંડી, તેમ મારી ભાભી પણ રાંડી!

પાંચે તો આ જવાબ સાંભળીને પોને બો
લાવવા મંચા, કેહવત છે કે, 'બુતા ન દેખાહો
મતો દેખ બરવાડા' જેણે આખો જન્મારો જ
મલ્લમાં કાઢ્યા હોય તેને સંસારીક રીત બાતની
તે શી ખબર હોય ?

સમાપ્ત.

જાહેર ખબર.

અમારા તરફથી નીચે લખેલી ચો
પડી છપાઈ બહાર પડીછે.

નાં

૧ મુર્ખ ચારેનો કાર્સ ૦—૦—૩

૨ ભુતનો બાઇ ૦—૦—

હવે પછી નીચે લખેલી ચોપડી ચો
ડા દીવસમાં છપાઈ બહાર પડશે.

બાપ દીકરાનો ઝગડો.

કીંમત ૩ પઈ.

મેસર્સ જી. એચ. કઝીન્સ એ

૪૬ કુા૦ બાલવ રસ્તા નાના શંકર શે
ની ગલી ઘર નંબર ૨૫.

